

Valstybė narė neprivalo kiekvienam į jos teritoriją atvykusiam Sąjungos piliečiui taikyti tokios pat apsaugos nuo ekstradicijos, kuri taikoma jos piliečiams

Vis dėlto prieš jį išsiųsdama atitinkama valstybė narė turi teikti pirmenybę keitimuisi informacija su kilmės valstybe narė ir suteikti pastarajai galimybę prašyti perduoti pilietį, kad būtų vykdomas jo baudžiamasis persekiojimas

Interpolo interneto svetainėje buvo paskelbtas pranešimas apie Estijos piliečio Aleksi Petruhhin paiešką. Jis buvo sulaikytas 2014 m. rugsėjo 30 d. Bauskėje (Latvija) ir vėliau laikinai suimtas. 2014 m. spalio 21 d. Latvijos valdžios institucijos gavo Rusijos ekstradicijos prašymą. Šiame prašyme nurodyta, kad pradėtas A. Petruhhin baudžiamasis persekiojimas ir jam paskirtas kardomasis kalinimas už pasikėsinimą parduoti didelį narkotinių medžiagų kiekį dalyvaujant organizuotoje grupėje. Pagal Rusijos teisės aktus už šį nusikaltimą baudžiama laisvės atėmimo bausme nuo 8 iki 20 metų.

Latvijos Respublikos generalinė prokuratūra leido išduoti A. Petruhhin Rusijai. A. Petruhhin paprašė panaikinti šį sprendimą dėl ekstradicijos motyvuodamas tuo, kad pagal Baltijos šalių sudarytą sutartį dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių Latvijoje jis turi tokias pat teises kaip Latvijos piliečiai, o kadangi pagal Latvijos teisę iš principo draudžiama išduoti šios valstybės piliečius ir ši valstybė narė pagal su Rusija sudarytą sutartį pastarajai savo piliečių neišduoda, Latvija turi jį apsaugoti nuo nepagrįstos ekstradicijos.

Augstākā tiesa (Latvijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas) pažymi, kad nei Latvijos teisėje, nei jokiaje Latvijos pasirašytoje tarptautinėje sutartyje, be kita ko, su Rusija ar kitomis Baltijos valstybėmis, nenumatyta Estijos piliečio ekstradicijos į Rusiją apribojimų. Pagal šias tarptautines sutartis apsauga nuo tokios ekstradicijos numatyta tik Latvijos piliečiams. Vis dėlto neužtikrinant Sąjungos piliečių apsaugos nuo ekstradicijos, kai jie yra kitoje nei jų pilietybės valstybėje narėje, galėtų būti pažeista Sąjungos piliečių teisė į apsaugą, lygiavertę teikiamai tos valstybės piliečiams.

Tokiomis aplinkybėmis Latvijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas Teisingumo Teismo klausė, ar taikant valstybės narės ir trečiosios valstybės sudarytą ekstradicijos sutartį kitos valstybės narės piliečiams turi būti taikoma teisės norma, pagal kurią draudžiama išduoti piliečius, atsižvelgiant į Sąjungos piliečių nediskriminavimo dėl pilietybės ir laisvo judėjimo bei apsigyvenimo principus. Latvijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas taip pat klausė, ar prašomoji valstybė narė (t. y. valstybė narė, kurios trečioji valstybė prašo išduoti kitos valstybės narės pilietį, nagrinėjamuoju atveju – Latvija) turi patikrinti, ar išdavus asmenį nebus pažeistos ES pagrindinių teisių chartijoje saugomos teisės (ir, jeigu taip, kokie kriterijai turi būti taikomi).

Šios dienos sprendime Teisingumo Teismas pirmiausia primena, kad atvykęs į Latviją Estijos pilietis A. Petruhhin, kaip Sąjungos pilietis, pasinaudojo teise laisvai judėti Sąjungos teritorijoje, t. y. kad jo atvejis patenka į Sutarčių taikymo sritį, taigi jam taikomas ir nediskriminavimo dėl pilietybės principas.

Nagrinėjamomis nacionalinės teisės normomis dėl ekstradicijos sukuriama skirtingas požiūris, atsižvelgiant į tai, ar atitinkamas asmuo yra šios ar kitos valstybės narės pilietis. Remiantis jomis kitų valstybių narių piliečiams, kaip A. Petruhhin, nesuteikiama apsauga nuo ekstradicijos, kuria

naudojasi šios valstybės piliečiai. Dėl šios priežasties šios normos gali turėti įtakos piliečių, kaip A. Petruhhin, laisvei judėti Sąjungoje, taigi yra judėjimo laisvės apribojimas.

Toks apribojimas gali būti pateisintas tik jeigu pagrįstas objektyviomis priežastimis ir proporcingas nacionaline teise siekiamam teisėtam tikslui.

Tikslas išvengti nusikaltimą padariusių asmenų nebaudžiamumo laikytinas teisėtu pagal Sąjungos teisę.

Ekstradicija – tai procedūra, skirta kovoti su nusikaltimo padarymu įtariamo asmens, esančio kitos valstybės nei ta, kurioje buvo padarytas nusikaltimas, teritorijoje, nebaudžiamumu. Nors piliečių neišdavimas iš esmės kompensuojamas suteikiant prašomajai valstybei narei galimybę vykdyti savo piliečių baudžiamąjį persekiojimą už ne jos teritorijoje padarytus sunkius nusikaltimus, pagal bendrąją taisyklę ši valstybė narė neturi jurisdikcijos teisti už tokius nusikaltimus, kai nei nusikaltimą, kuriuo įtariama, padaręs asmuo, nei nuo jo nukentėjęs asmuo nėra šios valstybės piliečiai. Taigi ekstradicija leidžia išvengti, kad liktų nenubausti asmenys, padarę nusikaltimus tam tikros valstybės teritorijoje ir pabėgę iš jos.

Atsižvelgiant į tai, nacionalinės teisės normos, pagal kurias leidžiama tenkinti ekstradicijos prašymus, kad būtų vykdomas asmens baudžiamasis persekiojimas ir jis būtų teisiamas trečiojoje valstybėje, kur, įtariama, padarytas nusikaltimas, yra tinkamos siekiant užbrėžto tikslo.

Vis dėlto nesant Sąjungos teisės normų, reglamentuojančių ekstradiciją tarp valstybių narių ir trečiosios valstybės, siekiant kovoti su nebaudžiamumo rizika ir kartu apsaugoti Sąjungos piliečius nuo priemonių, dėl kurių jie galėtų netekti teisės laisvai judėti, svarbu laikantis Sąjungos teisės įgyvendinti visas baudžiamosios teisės srityje egzistuojančias bendradarbiavimo ir savitarpio pagalbos priemones.

Todėl reikia **teikti pirmenybę keitimuisi informacija** su valstybe nare, kurios pilietis yra suinteresuotasis asmuo, **ir suteikti šios valstybės narės valdžios institucijoms galimybę išduoti Europos arešto orderį baudžiamajam persekiojimui vykdyti, jeigu pagal nacionalinę teisę jos gali vykdyti šio asmens baudžiamąjį persekiojimą už nusikaltimus, padarytus už šios valstybės teritorijos ribų.** Taip bendradarbiaudama su valstybe nare, kurios pilietis yra suinteresuotasis asmuo, ir teikdama pirmenybę galimam Europos arešto orderiui, palyginti su ekstradicijos prašymu, priimančioji valstybė narė veikia mažiau ribodama naudojimąsi judėjimo laisve ir kartu kiek įmanyma pašalina nebaudžiamumo riziką.

Teisingumo Teismas taip pat pažymi, kad Chartijoje nustatyta, jog niekas negali būti perkeltas, išsiųstas arba išduotas į valstybę, kurioje jam gresia mirties bausmė arba kurioje jis gali patirti kankinimų arba kitokį nežmonišką arba žeminantį elgesį, arba būti taip baudžiamas. Todėl, **jeigu prašomosios valstybės narės kompetentinga institucija turi duomenų, patvirtinančių realų pavojų, kad atitinkamoje trečiojoje valstybėje su asmenimis elgiamasi nežmoniškai ar žeminančiai, ji turi įvertinti šio pavojaus buvimą nagrinėdama ekstradicijos prašymą.**

Tam prašomosios valstybės narės kompetentinga institucija turi remtis objektyviais, patikimais, tiksliais ir tinkamai atnaujinamais duomenimis. Šie duomenys, be kita ko, gali būti paimti iš tarptautinių teismų, pavyzdžiui, Europos Žmogaus Teisių Teismo, sprendimų, atitinkamos trečiosios valstybės teismų sprendimų ir Europos Tarybos ar Jungtinių Tautų sistemai priklausančių organų sprendimų, ataskaitų ar kitų jų parengtų dokumentų.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127